

ІСТОРІЯ ІНТРОДУКЦІЇ РОДУ *CALLUNA* SALISB. У НАЦІОНАЛЬНОМУ БОТАНІЧНОМУ САДУ імені М.М. ГРИШКА НАН УКРАЇНИ

Наведено результати вивчення архівних документів Національного ботанічного саду імені М.М. Гришка (НБС) НАН України, починаючи з 1938 р., щодо інтродукції вересу звичайного (*Calluna vulgaris* (L.) Hull). Установлено, що вперше в НБС рослини вересу були отримані в 1946 р. з Німеччини, але в пізніших архівних документах про них не згадується. В інвентаризаційних відомостях періодично фіксували дані про наявність у колекціях рослин вересу. Остання така згадка була датована 1974 р. Пізніше інвентаризаційні дані не подавали в архів, тому відстежити наявність вересу звичайного в них не вдалося.

Цілеспрямований збір сортового матеріалу вересу розпочато у 2006 р., а в 2012 р. було відкрито «Вересовий сад», в якому розташована найбільша в Україні колекція сортів вересу звичайного (54 сорти), а також ростуть інші рослини з родин *Ericaceae* Juss., *Magnoliaceae* Juss., *Pinaceae* Spreng. ex F. Rudolphi.

Історію інтродукції *C. vulgaris* у НБС можна розділити на чотири етапи, останній з яких (починаючи з 2006 р.) є найбільш плідним.

Ключові слова: *Calluna vulgaris* (L.) Hull, верес звичайний, інтродукція, колекція, інвентаризація, історія НБС НАН України.

Одним із головних завдань Національного ботанічного саду імені М.М. Гришка (НБС) НАН України є інтродукція нових видів, збереження і розширення рослинних колекцій. Єдиний представник роду *Calluna* Salisb. — верес звичайний (*C. vulgaris* (L.) Hull) широко відомий як лікарська, господарсько-цінна та декоративна рослина. Особливу цікавість становлять його сорти, яких офіційно зареєстровано близько 800 [16].

Природним ареалом *C. vulgaris* є майже вся Європа (крім південної Італії), Мала Азія, північно-західна Африка (Марокко), Азорські острови та розірваний ареал у Сибіру [2]. В Україні основні місцезростання *C. vulgaris* — Полісся, суміжні райони Лісостепу та лісова смуга Карпат [15].

В умовах Правобережного Лісостепу України, де розташований НБС, *C. vulgaris* є інтродуцентом. Його сорти добре зарекомендували себе як контейнерна культура, переважно як сезонна однорічна культура. Найвища декоративність красивоквітучих сортів припадає на

кінець літа — початок осені, а декоративно-листяні декоративні протягом усього сезону вегетації. Тому ширше застосування *C. vulgaris* як у контейнерних композиціях, так і у багатоконпонентних квітниках та моносадах (вересові сади), актуальне для міського озеленення.

З огляду на цінність *C. vulgaris* для використання в урболандшафтах, його інтродукція на базі НБС є актуальним завданням, а дослідження історії цього процесу дає змогу відстежити етапи введення його в колекції, врахувати досвід попередніх досліджень.

Мета роботи — дослідити історію інтродукції та виділити основні етапи досліджень *C. vulgaris* у НБС.

Матеріал та методи

Об'єктом дослідження були документи щодо проведення інвентаризації на ділянках, предметом — історія інтродукції *C. vulgaris* у НБС. У роботі використано загальнонаукові методи, а саме метод теоретичного аналізу та систематизації даних, історичний метод. Було досліджено архівні документи, починаючи з 1938 р., та стан сучасних досліджень *C. vulgaris* у НБС.

Результати та обговорення

На початку створення НБС НАН України головним його завданням, як зазначено в «Пояснювальній записці до Технічного проекту озеленення Ботанічного саду Академії наук УРСР» автором проекту М.М. Гришком у 1949 р., було збагачення рослинних ресурсів, акліматизація і введення в культуру нових рослин [3]. З цієї метою було складено перспективні списки видового складу окремих ділянок Саду з визначенням необхідної кількості саджанців та площ для кожної родини і роду. Зокрема на ділянці «Дендрарій» було заплановано розташувати колекцію рослин родини *Ericaceae* Juss. із 64 видів з 27 родів (за класифікацією, яку використовували у 1949 р.), до яких належав і моновидовий рід *Calluna* (табл. 1). На жаль, цей проект було реалізовано лише частково: у НБС зростали лише деякі представники родів *Ledum* L., *Rhododendron* L., *Calluna*, *Erica* L., *Vaccinium* L., *Pyrola* L.

До роду *Calluna* належить один вид — *Calluna vulgaris*. Це вічнозелений розгалужений трав'янистий багаторічник. У природних умовах зростає на бідних піщаних і супіщаних ґрунтах, у соснових та змішаних лісах, по просіках, на галявинах і торф'яниках.

Рослини *C. vulgaris* мають тонке стебло з дрібними (до 3 мм завдовжки) лускоподібними листками, розміщеними в чотири ряди. Рожеві пониклі квітки з'являються в середині літа і цвітуть до середини осені [1]. Сортові рослини дуже варіюють за багатьма ознаками: габітусом, забарвленням листків та квіток, термінами і тривалістю цвітіння.

Використання *C. vulgaris* пов'язане з його медоносними, харчовими, лікарськими, кормовими та фарбувальними властивостями. Надземна частина рослини містить вітаміни, дубильні речовини, глікозиди, флавоноїди, сапоніни, алкалоїд ерикодинін, смоли, камеді, органічні кислоти (фумарову, лимонну), сполуки калію, кальцію, натрію, фосфору та інші речовини [11]. Останнім часом дедалі більшої популярності набуває використання вересу у ландшафтних композиціях і вересових садах.

Вперше в НБС рослини *C. vulgaris* отримано у 1946 р. з Німеччини (Берлін) у кількості 200 екз. і розміщено у дендрологічному відділі [14]. Подальша доля цих рослин невідома, найімовірніше, вони загинули, оскільки пізніше у жодному архівному документі з даними інвентаризацій вони не згадуються.

У 1953 р. на ділянці «Система вищих рослин» (відділ флори і рослинності) у відомостях зафіксовано одну рослину *C. vulgaris*, висаджену восени (1 жовтня) того ж року (реєстраційний № 56830) [12]. Наступного року ця рослина мала задовільний стан і займала площу 0,2 м² [10]. У 1957 р. кількість рослин *C. vulgaris* збільшилася: зафіксовано 3 рослини, які займали площу 0,5 м² і характеризувалися хорошим станом [5]. При проведенні інвентаризації у 1961 р. зафіксовано, що рослини *C. vulgaris* продовжують зростати на ділянці «Система вищих рослин» [6].

Цікаві дані знайдено в матеріалах інвентаризації рослин ділянки «Ліси рівнинної частини України» за 1966 р.: зафіксовано 30 куртин *C. vulgaris* (реєстраційний № 147062), отриманих з Київської області [7]. Наступні інвентаризації, проведені у 1970 та 1974 рр., фіксують 10 рослин *C. vulgaris* і відзначають наявність фази цвітіння у цих рослин [8, 9].

Останню інвентаризацію зі складанням інвентаризаційних списків або карток було проведено в 1979 р. співробітниками відділу природної флори, але рослини *C. vulgaris* не зафіксовано. Після 1979 р. інвентаризаційні списки рослин, які зростали на розсадниках, колекційно-експозиційних та наукових ділянках, до архіву не подавали, тому відстежити розвиток рослин зазначеного виду пізніше не вдалося.

За результатами виконання п'ятирічної науково-дослідної роботи «Розробка наукових основ та практичних рекомендацій з оптимізації структури й таксономічного складу колекційно-експозиційних ділянок Національного ботанічного саду ім. М.М. Гришка НАН України у зв'язку з їх реконструкцією», виконаної у відділі ландшафтного будівництва протягом 2002—2006 рр., відзначено, що родина

Таблиця 1. Перспективний список необхідної кількості рослин представників родини *Ericaceae* та площ для розташування на ділянці «Дендрарій» (за класифікацією, яку використовували у 1949 р.)

Table 1. Perspective list of the required number of plants of the family *Ericaceae* and areas for accommodation on the section "Arboretum" (according to the classification that was used in 1949)

Назва роду	Кількість видів	Життєва форма		Кількість саджанців		Площа для роду, м ²	
		Дерево	Кущ	Дерево	Кущ	Дерево	Кущ
<i>Cladothamnus</i> Bong.	1		1		50		50
<i>Ledum</i> L.	1		1		50		50
<i>Rhododendron</i> L.	26		26		1300		1300
<i>Menziesia</i> Sm.	1		1		50		50
<i>Leiophyllum</i> (Pers.) Elliot	1		1		50		50
<i>Loiseleuria</i> Desv.	1		1		50		50
<i>Rhodothamnus</i> Rchb.	1		1		50		50
<i>Kalmia</i> L.	2		2		100		100
<i>Phyllodoce</i> Salisb.	1		1		50		50
<i>Cassiope</i> D. Don	2		2		100		100
<i>Andromeda</i> L.	2		2		100		100
<i>Lyonia</i> Nutt.	2		2		100		100
<i>Oxydendrum</i> DC.	1	1		40		150	
<i>Leucothoë</i> D. Don	3		3		150		150
<i>Epigaea</i> L.	1		1		50		50
<i>Gaultheria</i> L.	2		2		100		100
<i>Pernettya</i> Gaudich.	1		1		50		50
<i>Arbutus</i> L.	1		1		50		50
<i>Arctostaphylos</i> Adans.	2		2		100		100
<i>Calluna</i> Salisb.	1		1		50		50
<i>Erica</i> L.	4		4		200		200
<i>Bruckenthalia</i> Rchb.	1		1		50		50
<i>Chiogenes</i> Salisb. ex Torr.	1		1		50		50
<i>Gaylussacia</i> Kunth	2		2		100		100
<i>Vaccinium</i> L.	1		1		50		50
<i>Bryanthus</i> J. G. Gmel.	1		1		50		50
<i>Orphanidesia</i> Bois. & Balansa	1		1		50		50
Усього: 27	64	1	63	40	3200	150	3200

Ericaceae об'єднує понад 70 родів і понад 1500 видів, а в Україні в природі зростають види з 8 родів та ще 3 роди представлені в культурі. Науково обґрунтовано, що інтерес для зеленого будівництва і декоративного садівництва становлять роди *Rhododendron*, *Calluna* та *Erica* [4]. У відділі ландшафтного будівництва розпочато збір сортового матеріалу *C. vulgaris*. Це сорти зарубіжної селекції 'Gold Haze', 'Mullion', 'Alba plena', 'Allegra', 'Anne-marie' та ін.

28 вересня 2012 р. у центральній частині Ботанічного саду було відкрито колекційно-

експозиційну ділянку «Вересовий сад» [13]. Територія її розташована в межах ділянки «Пори року» і займає площу приблизно 350 м². Вона містить рослини 3 родин (*Ericaceae* Juss., *Magnoliaceae* Juss., *Pinaceae* Spreng. ex F. Rudolphi) та 11 родів. Усі рослини підібрані за декоративним та екологічним принципами. Більшість із них належить до родини *Ericaceae*, так само як і рід *Calluna*, представлений на ділянці *C. vulgaris* та 54 його сортами.

Сорти вересу на ділянці найрізноманітніші: за типом квітки — прості, напівмахрові ('Dark Star'), махрові ('Golden Wonder', 'Radnor', 'Kin-

lochruel'), брунькові ('Alicia', 'Bonita', 'Marglies'); за забарвленням листків — зелені, золотисті ('Gold Haze', 'Gold Knight'), сріблясті ('Silver Knight', 'Velvet Fascination'); такі, які змінюють забарвлення листків протягом року ('Winter Red', 'Orange Queen'). За габітусом куща можна виокремити такі групи сортів: ґрунтопокривні ('Dirry', 'Golden Carpet'), компактні кулеподібні, рослини з пагонами, які ростуть вертикально вгору, тощо.

Діапазон забарвлення квіток у різних сортів — від білого та світло-рожевого до бузкового, лілового, малинового і темно-пурпурового.

Наприкінці літа 2015 р. колекцію було поповнено рослинами 3 нових сортів *C. vulgaris* — 'Madonna', 'Con Brio', 'Dart's Parrot', а також висаджено молоді рослини ще 6 сортів, а саме 'Velvet Fascination', 'Amethyst', 'Golden Wonder', 'Colette', 'Sandy', 'Wickwar Flame', які були представлені в колекції незначною кількістю рослин.

«Вересовий сад» у НБС НАН України є першим і поки що єдиним прикладом створення такого саду в Україні. Із затвердженням у 2014 р. дисертаційної теми «Рід *Calluna Salisb.* (Верес) на Поліссі та в Лісостепу України: інтродукція, біологія, перспективи використання» продовжено активну роботу з вивчення *C. vulgaris* та його сортів.

Висновки

Історію інтродукції *C. vulgaris* у НБС НАН України можна розділити на чотири етапи:

перший — 1946 р.: невдала спроба інтродукції *C. vulgaris*, отриманого з Німеччини;

другий — 1953—1961 рр.: рослини мали добрий стан, спостерігалось кушіння;

третій — 1966—1974 рр.: рослини добре росли, зафіксовано фазу цвітіння;

четвертий (сучасний) — з 2006 р.: збір сортового матеріалу *C. vulgaris*, створення «Вересового саду», дослідження біолого-екологічних особливостей, визначення найефективніших способів розмноження, розробка принципів формування ландшафтів з використанням *C. vulgaris* у моносадах та змішаних композиціях.

1. *Александрова М.С.* Аристократи сада: красиво-цветущие кустарники / М.С. Александрова. — М.: Фитон+, 2000. — С. 27.
2. *Дендрофлора України.* Дикорослі культивовані дерева і кущі. Покритонасінні. Частина I: довідник / М.А. Кохно, Л.І. Пархоменко, А.У. Зарубенко та ін.; за ред. М.А. Кохна. — К.: Фітосоціоцентр, 2002. — С. 317.
3. *Документи* про організацію будівництва в Ботанічному саду (пояснювальна записка до проекту озеленення). — К.: Архів НБС, 1949. — Справа № 57. — Опис 1. — С. 34—75.
4. *Звіт* з науково-дослідної роботи № 329-3Б «Розробка наукових основ та практичних рекомендацій з оптимізації структури й таксономічного складу колекційно-експозиційних ділянок Національного ботанічного саду ім. М.М. Гришка НАН України у зв'язку з їх реконструкцією», 2002—2006 рр. — К.: Архів, 2006. — Справа № 642. — Опис 2. — 168 с.
5. *Інвентаризація* рослин на ділянках відділу дендрології. — К.: Архів НБС, 1957. — Справа № 197. — Т. 1. — Опис 1. — С. 73.
6. *Інвентаризація* рослин на наукових ділянках Ботанічного саду. — К.: Архів НБС, 1961. — Справа № 273. — Т. 2. — Опис 1. — С. 4.
7. *Інвентаризація* рослин на наукових ділянках Ботанічного саду. — К.: Архів НБС, 1966. — Справа № 380. — Опис 1. — С. 17.
8. *Інвентаризація* рослин на наукових ділянках Ботанічного саду (відділ природної флори, трав'янисті багаторічники). — К.: Архів НБС, 1974. — Справа № 566. — Опис 1. — С. 10.
9. *Інвентаризація* рослин на наукових ділянках Ботанічного саду (Ліси рівнинної частини України). — К.: Архів НБС, 1970. — Справа № 461. — Опис 1. — С. 7.
10. *Інвентарні* списки рослин наукових ділянок Ботанічного саду. — К.: Архів НБС, 1954. — Справа № 152. — Опис 1. — С. 43.
11. *Онегин С.И.* Фармакогностическое изучение вереска обыкновенного (*Calluna vulgaris* (L.) Hull) : Автореф. дис. на соискание уч. степени канд. фарм. наук : спец. 15.00.02 «Фармацевтическая химия, фармакогнозия» / С.И. Онегин. — Пермь, 2008. — С. 6—10.
12. *Посадкові* відомості рослин на ділянках Ботанічного саду. — К.: Архів НБС, 1953. — Справа № 133. — Опис 1. — С. 2.
13. *Смілянець Н.М.* Створення вересового саду в Національному ботанічному саду ім. М.М. Гришка НАН України / Н.М.Смілянець, М.І. Шумик, Н.В. Заїменко // Інтродукція рослин. — 2012. — № 4. — С. 107—108.
14. *Списки* рослин, посадкові відомості, інвентарні списки дерев та кущів Ботанічного саду НАНУ (за

- 1944 — 46 роки). — К.: Архів НБС, 1946. — Справа № 24. — Опис 1. — С. 36, 56.
15. Шабарова С.И. Верескоцветные Украинского Полесья, их роль в лесном покрове и в хозяйстве : Дис. ... канд. биол. наук: № 094 / С.И. Шабарова. — К., 1969. — С. 102.
16. <http://www.heathersociety.org/category/heathers/calluna-heathers>

REFERENCES

1. Alexandrova, M.S. (2000), Aristokraty sada: krasivocvetushhie kustarniki [Aristocrats of the Garden: Flowering Shrubs]. Moskva, Fiton+, p. 27.
2. Kohno, M.A., Parhomenko, L.I., Zarubenko, A.U., Vakhnovska, N.H., Horelov, O.M. et al. (2002), Dendroflora Ukrainy. Dikorosli i kultivovani dereva i kuschi [Dendroflora of Ukraine. Wild and cultivated trees and shrubs. Angiosperms], part 1. Kyiv, Fitosociocentr, pp. 317.
3. Dokumenty pro organizaciju budivnyctva v Botanichnomu sadu (pojasnjuvalna zapyska do proektu ozeleennja) [Documents about the organization of building in the Botanical Garden (explanatory note to the landscaping project)], (1949), Kyiv, Archive of the M.M. Gryshko National Botanical Garden of NAS of Ukraine, act N 57, description 1, pp. 34—75.
4. Zvit z naukovodoslidnoi roboty N 329-3B "Rozrobka naukovykh osnov ta praktychnykh rekomendacij z optymizacii struktury j taksonomichnogo skladu kolekcijno-ekspozycijnykh diljanok Nacionalnogo botanichnogo sadu im. M.M. Gryshka NAN Ukrainy u зв'язku z ih rekonstrukcijeju", 2002 — 2006 pp. [Report on the research work of number 329-3B "Development of scientific foundations and practical recommendations for optimizing the structure and taxonomic composition of collectible-exposure areas of the M.M. Gryshko National Botanical Garden of NAS of Ukraine in connection with their reconstruction", 2002—2006], (2006), Kyiv, Archive of the M.M. Gryshko National Botanical Garden of NAS of Ukraine, act N 642, description 2, 168 p.
5. Inventaryzacija roslyn na diljankah viddilu dendrologii [The inventory of plants in areas of Dendrology Department], (1957), Kyiv, Archive of the M.M. Gryshko National Botanical Garden of NAS of Ukraine, act N 197, vol. 1, description 1, p. 73.
6. Inventaryzacija roslyn na naukovykh diljankah Botanichnogo sadu [The inventory of plants in the Botanical Garden scientific areas], (1961), Kyiv, Archive of the M.M. Gryshko National Botanical Garden of NAS of Ukraine, act N 273, vol. 2, description 1, p. 4.
7. Inventaryzacija roslyn na naukovykh diljankah Botanichnogo sadu [The inventory of plants in the Botanical Garden scientific areas], (1966), Kyiv, Archive of the M.M. Gryshko National Botanical Garden of NAS of Ukraine, act N 380, description 1, p. 17.
8. Inventaryzacija roslyn na naukovykh diljankah Botanichnogo sadu (viddil pryrodnoi flory, travjanysti bagatorichnyky) [The inventory of plants in the Botanical Garden scientific areas (department of natural flora, herbaceous perennials)], (1974), Kyiv, Archive of the M.M. Gryshko National Botanical Garden of NAS of Ukraine, act N 566, description 1, p. 10.
9. Inventaryzacija roslyn na naukovykh diljankah Botanichnogo sadu (Lisy rivnynnoi chastyny Ukrainy) [The inventory of plants in the Botanical Garden scientific areas (forests of the plain part of Ukraine)], (1970), Kyiv, Archive of the M.M. Gryshko National Botanical Garden of NAS of Ukraine, act N 461, description 1, p. 7.
10. Inventarni spysky roslyn naukovykh diljanok Botanichnogo sadu [Inventory lists of plants of scientific areas of the Botanical Garden], (1954), Kyiv, Archive of the M.M. Gryshko National Botanical Garden of NAS of Ukraine, act N 152, description 1, p. 43.
11. Onegin, S.I. (2008), Farmakognosticheskoe izuchenie vereska obyknovenного (*Calluna vulgaris* (L.) Hull). Avtoref. dys. ...kand. farm. nauk [Pharmacognosy research of common heather (*Calluna vulgaris* (L.) Hull)]. Perm, pp. 6—10.
12. Posadkovi vidomosti roslyn na diljankah Botanichnogo sadu [Planting registers of plants on areas of the Botanical Garden], (1953), Kyiv, Archive of the M.M. Gryshko National Botanical Garden of NAS of Ukraine, act N 133, description 1, p. 2.
13. Smiljanec, N.M., Shumyk, M.I. and Zaimenko, N.V. (2012), Stvorennja veresovogo sadu v nacionalnomu botanichnomu sadu im. M.M. Gryshka NAN Ukrainy [The creation of Heather Garden in M.M. Gryshko National Botanical Gardens of the NAS of Ukraine]. Plant introduction, N 4, pp. 107—108.
14. Spysky roslyn, posadkovi vidomosti, inventarni spysky derev ta kushhiv Botanichnogo sadu NANU (za 1944-46 roky) [Lists of plants, planting registers of plants, the inventory of trees and shrubs of Botanical Garden of NASU (years 1944 — 46)], (1946), Kyiv, Archive of the M.M. Gryshko National Botanical Garden of NAS of Ukraine, act N 24, description 1, pp. 36, 56.
15. Shabarova, S.I. (1969), Vereskocvetnye Ukrainского Polesja, ih rol v lesnom pokrove i v hozjajstve. [Ericales of Ukrainian Polesie, their role in forest cover and agriculture]. Dys. ...kand. biol. nauk: N 094. Kyiv, p. 102.
16. <http://www.heathersociety.org/category/heathers/calluna-heathers/>

Рекомендував до друку М.І.Шумик
Надійшла до редакції 15.06.2016 р.

Н.Н. Смилянец, М.С. Кузнецова

Национальный ботанический сад
имени Н.Н. Гришко НАН Украины,
Украина, г. Киев

ИСТОРИЯ ИНТРОДУКЦИИ РОДА *CALLUNA*
SALISB. В НАЦИОНАЛЬНОМ БОТАНИЧЕСКОМ
САДУ ИМЕНИ Н.Н. ГРИШКО НАН УКРАИНЫ

Приведены результаты изучения архивных документов Национального ботанического сада имени Н.Н. Гришко (НБС) НАН Украины, начиная с 1938 г., относительно интродукции вереска обыкновенного (*Calluna vulgaris* (L.) Hull). Установлено, что впервые в НБС растения вереска были получены в 1946 г. из Германии, но в более поздних инвентаризационных документах о них не упоминается. В инвентаризационных ведомостях периодически фиксировали данные о наличии в коллекциях вереска. Последнее такое упоминание датировано 1974 г. Позднее инвентаризационные данные не подавали в архив, поэтому проследить наличие вереска обыкновенного в них не удалось.

Целенаправленный сбор сортового материала вереска начался в 2006 г., а в 2012 г. был открыт «Вересковый сад», в котором расположена самая большая в Украине коллекция сортов вереска обыкновенного (54 сорта), а также растут другие растения из семейств *Ericaceae* Juss., *Magnoliaceae* Juss. и *Pinaceae* Spreng. ex F. Rudolphi.

Историю интродукции *C. vulgaris* в НБС можно разделить на четыре этапа, последний из которых (начиная с 2006 г.) является наиболее плодотворным.

Ключевые слова: *Calluna vulgaris* (L.) Hull, интродукция, коллекция, инвентаризация, история.

N.M. Smilyanets, M.S. Kuznetsova

M.M. Gryshko National Botanical Garden,
National Academy of Sciences of Ukraine,
Ukraine, Kyiv

THE HISTORY OF INTRODUCTION OF THE GENUS
CALLUNA SALISB. IN M.M. GRYSHKO NATIONAL
BOTANICAL GARDEN OF THE NAS OF UKRAINE

The article contains results of research of the archival documents of M.M. Gryshko National Botanical Garden (NBG) of the NAS of Ukraine, relating to the introduction of common heather (*Calluna vulgaris* (L.) Hull), since 1938. It was found that in the NBG for the first time heather plants were obtained in 1946 from Germany, but in the subsequent inventory documents they are not mentioned. Further, data on the presence of heather in the collections are fixed periodically in inventory registers, the last reference dates back to 1974. After 1979 inventory data were not submitted to the archive, that is why we were not able to trace the presence of common heather in them.

Targeted collection of heather varieties began in 2006, «Heather garden» was opened in 2012, where common heather is growing. Also here is the largest in Ukraine collection of varieties of common heather (54 varieties). In «Heather garden» the other plants of the such families as *Ericaceae* Juss., *Magnoliaceae* Juss. and *Pinaceae* Spreng. ex F. Rudolphi are growing.

The history of the introduction of heather *C. vulgaris* in the NBG can be divided into four phases, the last of which (from 2006) is the most productive.

Key words: *Calluna vulgaris* (L.) Hull, introduction, collection, inventory, history.